

پژوهشهای حقوقی

فصلنامه علمی - ترویجی

شماره ۳۴

هزار و سیصد و نود و هفت - تابستان

- ۷ • مشروعیت سنجی مداخله دولت خارجی در مخاصمه غیربین المللی: تأملی در بحران یمن
دکتر آرامش شهبازی - پویا برلیان
- ۳۷ • تحلیل ابعاد حقوقی فناوری زیستی تراریخت از منظر امنیت غذایی
دکتر نجمه رزمخواه - دکتر بهاره حیدری
- ۵۵ • قابلیت انتساب ادله الکترونیک
دکتر ایرج بهزادی
- ۷۱ • جنگ اطلاعات از منظر اصل تفکیک رزمندگان و غیرنظامیان در مخاصمات مسلحانه
کیوان اقبالی
- ۱۱۱ • سوءاستفاده از مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین المللی؛ به دنبال راهکاری برای مقابله با آن
سید علی حسینی آزاد - مسعود احسن نژاد
- ۱۴۱ • تبیین ابزارهای احراز شرط گام ابتکاری در اختراعات (فن یا صنعت قبلی، شخص با مهارت معمولی در دانش)
حامد نجفی - مهسا مدنی
- ۱۶۱ • رهیافت‌های مختلف حقوق و روابط بین الملل نسبت به مفهوم منافع ملی
حیدر پیری - پریسا دهقانی
- ۱۸۵ • صلاحیت سرزمینی دادگاه‌های ایران نسبت به جرایم ارتكابی در فضای سایبر
نجمه غفاری الهی کاشانی
- ۲۱۹ • نخستین رأی دیوان کیفری بین المللی: حقوق قابل اجرا در مخاصمات مسلحانه میان یک دولت خارجی با گروه‌های غیردولتی
سمانه شعبانی
- ۲۴۱ • نقدی بر نهاد مشاوره در لایحه آیین دادرسی تجاری
دکتر کورش کاویانی - پرویز رحمتی - رضا خودکار
- ۲۶۱ • مقررات شورای اتحادیه اروپا، به شماره ۲۰۱۰/۱۲۵۹ مورخ ۲۰ مورخ ۲۰ دسامبر ۲۰۱۰ راجع به ارتقای همکاری در زمینه قانون حاکم بر طلاق و تفریق قانونی (موسوم به مقررات رم ۳)
تحقیق و ترجمه: دکتر مهدی امینی - دکتر حسین کاویار

سوءاستفاده از مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی؛ به دنبال راهکاری برای مقابله با آن

سید علی حسینی آزاد* - مسعود احسن‌نژاد**

چکیده:

مصونیت و مزایایی که از دیرباز به دولت‌ها در خاک کشور دیگر و درباره سفارتخانه‌ها و نمایندگان آنها اعطاء می‌شد، در تنگنای روابط دولت‌ها باقی نماند و با پویایی نخواستگی در دو سده اخیر تابعان نوظهور حقوق بین‌الملل یعنی سازمان‌های بین‌المللی را نیز دربر گرفت. بدین معنا که برای حسن جریان امور و اداره بهتر سازمان‌هایی که ناگزیر باید در خاک کشوری مستقر شوند، مزایا و مصونیت‌هایی به آنها اعطاء شد.

سازمان‌های بین‌المللی یا کارکنان آنها همواره ممکن است از مصونیت‌ها و مزایای خود سوءاستفاده کرده و در آستین این جامه دیبا، گاه پیاله پنهان کنند. به عنوان مثال کارکنان این سازمان‌ها در پوشش مزایای گمرکی خود اشیای غیرمجازی را وارد کشور میزبان کنند، یا در زیر چتر مصونیت، در مقر سازمان به انجام اعمالی خلاف قانون بپردازند.

در برخورد با این پدیده، در وهله نخست می‌توان با نظارت و اقدامات پیشگیرانه مانع از وقوع سوءاستفاده شد و در صورت وقوع آن نیز به طرق مختلف نظیر صرف‌نظر کردن از مصونیت و فراهم آوردن امکان تعقیب برای دولت قربانی می‌توان به مقابله با سوءاستفاده برخاست و نیز پس از ارتکاب، راه‌هایی برای جبران خسارت و پرداخت غرامت در نظر گرفته می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

سازمان‌های بین‌المللی، کارکنان بین‌المللی، مزایا و مصونیت‌ها، سوءاستفاده از حق.

مجله پژوهش‌های حقوقی (فصلنامه علمی - ترویجی)، شماره ۳۴، تابستان ۱۳۹۷
صفحه ۱۱۱-۱۴۰، تاریخ وصول: ۱۳۹۲/۰۲/۲۰، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۰۲/۲۳

* دانشجوی دوره دکترای حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی، نویسنده

Email: saha_110@yahoo.co.uk

مسئول

Email: masoud_ahsannejad@yahoo.com

** دانشجوی دوره دکترای حقوق بین‌الملل دانشگاه قم

«مصونیت، دعوت‌نامه‌ای برای سوءاستفاده است؛ دعوتی که به یقین مورد استقبال واقع خواهد شد.»
 جاشوا موراوچیک^۱

مقدمه

تابعان نخستین حقوق بین‌الملل، یعنی کشورها یا به عبارتی دولت‌های صاحب قدرت و حاکمیت، با توسعه مبادلات و مراودات سیاسی، اقتصادی، تجاری و فرهنگی در اعصار جدید و احساس نیاز به ضمانت بخشیدن انجام صحیح و همچنین بهبود این روابط، کمبود یک نهاد حقوقی و قانونی را خیلی زود احساس نمودند تا نیازها و تمایلات خود را در خاک و سرزمینی بیگانه با قاطعیت و استحکام بهتر و بیشتری پی بگیرند. در واقع، اینان که در جهت ایجاد و پی‌گیری روابط خود با دول بیگانه، نمایندگانی را اغلب به صورت دائم در خاک کشور دیگر گمارده بودند که بعدها نام سفارت بر خود گرفت، در جستجوی حمایت‌های بیشتری از نمایندگان خود بودند و پیرو این امر بود که تأسیسی حقوقی به نام «مصونیت» و همچنین «مزایا» پا به عرصه وجود نهاد که بنا بر آن، هر دولت می‌توانست در چهارچوب این سازوکار، در خاک کشوری دیگر، بتواند با اطمینان بیشتر، اعمال صلاحیت نموده، کارهای سیاسی انجام داده، مسائل تجاری و اقتصادی خود را کنترل کرده یا امور مربوط به اتباع خود را در آن سرزمین رفع و رجوع نماید. این تأسیس حقوقی به زبان ساده به این معنا بود که سفارت یا کنسولگری یک کشور که در کشوری دیگر مستقر می‌بود، جهت انجام بهتر مأموریت و کارویژه خود از یک سری مصونیت‌ها و نیز مزایایی برخوردار می‌شد که آن را نسبت به سایر نهادهای داخلی کشور میزبان در موقعیتی ممتاز و ویژه قرار می‌داد؛ این مصونیت و برتری فقط در رابطه با خود سفارت یا کنسولگری باقی نماند، بلکه به مأموران و کارمندان این نهادها و همچنین نمایندگان دیپلماتیک موقت هر کشور در خاک کشوری دیگر نیز ساری جاری گشت.^۲

1. Sited in: Chandni Jhunjhunwala, "The Untouchables: Is Diplomatic Immunity going too Far?" Reader's Digest, accessed July 13, 2018, <http://www.rd.com/advice/diplomatic-immunity-going-too-far/>.

۲. «یکی از موارد محدود شدن حاکمیت سرزمینی توسط حقوق بین‌الملل، مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک است. مأموران دیپلماتیک از گذشته‌های دور و طی قرون و اعصار و در هر تمدنی از مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک - حداقل در زمان صلح - برخوردار بوده‌اند.»

نک: محمدرضا ضیایی بیگدلی، حقوق بین‌الملل عمومی (تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۵)، ۴۳۹.

با پیدایش تابعی نو در عرصه حقوق بین‌الملل به نام سازمان‌های بین‌المللی که می‌توان ابتدایی‌ترین جرقه‌های آن را در اوایل سده نوزدهم مشاهده نمود و قرار گرفتن آن نهادها در مقامی تقریباً هم‌تراز با دولت‌ها و در ردیف تابعان فعال و اصلی حقوق بین‌الملل، این نهادهای بین‌المللی را نیز به سمت و سوی سوق داد که بسان دولت‌ها، در پی تعقیب اهداف و کارکردهای خود نیازمند دریافت و اخذ مصونیت‌ها و مزایایی علی‌الخصوص از جانب دولت‌های حاکم بودند.

بنابراین، همان‌طور که نمایندگان دیپلماتیک کشور فرستنده برای حسن انجام امور و تضمین کارآمدی خود نیازمند یک سلسله مزایا و مصونیت‌هایی در اندرون مرزهای کشور پذیرنده بودند، سازمان‌های بین‌المللی نیز از جهات گوناگونی به شناسایی مجموعه‌ای از مصونیت‌ها و مزایا احتیاج مبرم داشتند. این جهات را می‌توان به مصونیت‌هایی که نمایندگان و فرستادگان آن سازمان‌ها در کشورهای دیگر نیاز داشتند و همچنین محل استقرار فیزیکی آن سازمان که لاجرم در خاک کشوری خواهد بود و به ترتیبات حفاظتی و امنیتی خاصی نیاز داشت که همه این امور موجب سرایت نهاد مصونیت‌ها یا مزایای دیپلماتیک که تا قرن‌ها تنها به نمایندگان دولت‌ها اختصاص داشت، به سازمان‌های بین‌المللی و کارمندان و مأموران و نمایندگان آن سازمان گردید.^۳

در این راستا، کشورها ملزم به رعایت مصونیت‌ها و مزایایی برای سازمان‌های بین‌المللی مستقر در خاک خود یا برای نمایندگان آن سازمان‌ها که احیاناً پا به سرزمین دولت‌ها می‌گذارند، شده‌اند.

اما موضوع قابل بحث در این نوشتار از نتایج سوئی که گاه این مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک به دنبال می‌آورد سرچشمه می‌گیرد و در واقع قصد دارد به تبیین این مورد پردازد که اگر چنانچه از مصونیت‌های اعطاءشده به سازمان‌های بین‌المللی و یا کارکنان آنها سوءاستفاده صورت گرفت و در لباس مصونیت از امکانات و ترتیبات آن استفاده‌هایی ناشایست گردید، چه باید کرد. در واقع، احتمال سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های اعطایی به سازمان‌های بین‌المللی همواره وجود دارد. برای مثال یک کارمند بین‌المللی ممکن است از

۳. اولین وسیله اعطای مزایا و مصونیت به سازمان‌های بین‌المللی به کنوانسیون *Contingents of the Panama* در سال ۱۸۲۶، قرن نوزدهم، باز می‌گردد که طی آن مصونیت‌های دیپلماتیک به عاملین بین‌المللی آن کنگره اعطاء گردید. پس از آن نیز به موجب بند ۴ از ماده ۷ میثاق جامعه ملل مزایا و مصونیت‌های دیپلماتیک به نمایندگان دول عضو و کارمندان جامعه ملل اعطاء گردید.

مزایای گمرکی سوءاستفاده کرده و به قاچاق اشیای عتیقه بپردازد. «همچنین مقر سازمان یا مراکز وابسته ممکن است به پناهمگاهی برای دیگران جهت اجتناب از بازداشت و دستگیری مبدل شود.»^۴

از آنجایی که «نمی‌توان دولت‌های محل استقرار و فعالیت‌های سازمان‌های بین‌المللی را بدون هرگونه حمایتی محکوم به تمکین مطلق در قبال مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی دانست»^۵، ما در این مقاله سعی در آن داریم تا به راه‌های مقابله با این معضل پرداخته و شفاف‌نماییم که به چه طرق و از چه راه‌هایی می‌توان دولت‌ها و سایر تابعان فعال و منفعل حقوق بین‌الملل را از گزند آسیب منتج از استفاده‌های سوء و نامشروع از مصونیت‌ها و مزایای اعطایی به سازمان‌های بین‌المللی محفوظ نگه داشت و چگونه مقدمات و امکانات جبران را مهیا ساخت.

۱- مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی

استقلال^۶ سازمان‌های بین‌المللی از جمله مفاهیمی است که واجد آثار مختلفی می‌باشد. جدا از ارتباطی که با مفهوم شخصیت حقوقی سازمان‌های بین‌المللی و بحث نفوذپذیری یا نفوذناپذیری^۷ آنها از سوی دولت‌های مؤسس دارد،^۸ بی‌ارتباط با نحوه برخورد با آنها از سوی دولت‌ها و محاکم داخلی هم نیست. در راستای به ثمر رساندن اشتغالات تعریف‌شده در اسناد مؤسس، امکان بروز شرایط و حوادثی می‌رود که سازمان‌های بین‌المللی را ناگزیر از حضور در برابر محاکم ملی می‌سازد. با این حال حضور در برابر این محاکم از یک سو به عنوان مانع در برابر انجام و تداوم فعالیت‌های سازمان‌های بین‌المللی به شمار می‌رود و از سویی دیگر می‌تواند زمینه دست‌اندازی در سازمان‌های بین‌المللی را فراهم سازد.^۹ برای جلوگیری از امور

۴. سید قاسم زمانی، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی* (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۸)، ۲۳۸.

۵. همان، ۲۳۸.

6. Autonomy.

7. Impermeability.

8. Jean D'Aspremont, "The Multifaceted Concept of the Autonomy of International Organizations and International Legal Discourse," in *International Organizations and the Idea of Autonomy*, ed. R. Collins & N.D. White (UK: Routledge, 2011), 63.

۹. به ویژه اینکه در صورت حضور سازمان‌های بین‌المللی در برابر محاکم داخلی، موضوع وحدت خصم و قاضی می‌تواند مطرح شود.

مذکور و حفظ استقلال سازمان‌های بین‌المللی است که موضوع مصونیت و مزایای سازمان‌های بین‌المللی مطرح می‌شود.

۱-۱- تبیین مفهومی مصونیت و مزایای سازمان‌های بین‌المللی

مصونیت و مزایای^{۱۰} سازمان‌های بین‌المللی حداقل دو بحث شخصیت حقوقی سازمان‌های بین‌المللی و اثر اصلی آن یعنی مسؤولیت سازمان‌های بین‌المللی از یک سو و انجام کارآمد وظایف و اشتغالات آنها از سوی دیگر است؛ به عبارت دیگر با برخورداری از شخصیت حقوقی است که امکان نسبت دادن صفت مسؤول به سازمان‌های بین‌المللی در محاکم داخلی و بین‌المللی به وجود می‌آید؛ زیرا شخصیت حقوقی برای سازمان‌های بین‌المللی به لحاظ ماهیتی که دارند - یعنی بی‌بهره بودن از قلمرو سرزمینی و ناگزیر بودن از انجام فعالیت‌هایشان در سرزمین‌های دولت‌های عضو - امری ضروری محسوب می‌شود.^{۱۱} سازمان‌های بین‌المللی به لحاظ همین شخصیت حقوقی است که توان برقراری تعهدات قراردادی و غیرقراردادی را کسب کرده و حتی احتمالاً تعهدات مزبور را در روابط حقوقی خود نقض می‌کنند.^{۱۲} با این حال رسیدگی در محاکم ملی برای حصول به نتیجه انتساب مسؤولیت به یک سازمان بین‌المللی می‌تواند عملکرد مناسب سازمان را زیر سؤال برده و آن را در معرض مداخلات یک‌جانبه دولت‌ها قرار دهد.

بر اساس موارد مذکور می‌توان در میان نویسندگان حقوق این اجماع را یافت که «مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی اساساً جهت حفظ استقلال آنها از فشارهای ناروای وارده از خارج طرح‌ریزی گشته است زیرا تنها در این صورت است که امکان انجام مأموریت‌های آنها تضمین می‌گردد».^{۱۳}

۱۰. اینکه بتوان بین مصونیت و مزیت تفاوت قائل شد در بسیاری از موارد به دلیل انطباق مصادیق با هر کدام از این دو مفهوم، دشوار می‌گردد، برای نمونه مصونیت از قوانین مالیاتی خود می‌تواند در عین حال یک مزیت به شمار رود. با این حال واژه مزایا به مواردی اطلاق می‌شود که قوانین محلی اعمال نمی‌شوند یا به گونه‌ای دیگر اعمال می‌شوند و مصونیت به مفهوم در امان ماندن از صلاحیت‌ها می‌باشد.

Henry G. Schermers, and Niels M. Blokker, *International Institutional Law Unity within Diversity* (Boston/ Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2003), 252.

۱۱. هدایت‌الله فلسفی، *حقوق بین‌الملل معاهدات* (تهران: فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۲)، ۷۷۱.

۱۲. سید قاسم زمانی، «تأملی بر مسؤولیت بین‌المللی سازمان‌های بین‌المللی»، *مجله حقوقی بین‌المللی* ۲۱

(۱۳۷۶)، ۲۲۵.

13. August Reinish, *International Organizations before National Courts* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), 233-234.

مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی اگرچه از لحاظ مبنا و محتوا متفاوت از مزایا و مصونیت‌های دولت‌هاست، ولی از پاره‌ای جهات دیگر بی‌شبهت به آن نیست. نخستین شبهت، نفس برخورداری از مزایا و مصونیت‌هاست؛ دوم آنکه، همان‌گونه که در روابط میان دولت‌ها، نمایندگان دولت‌ها نیز سوای خود دولت‌ها از مصونیت برخوردارند، کارکنان سازمان‌های بین‌المللی و همچنین نمایندگان دولت‌ها در نزد سازمان‌ها، جدای از خود سازمان از مصونیت برخوردارند.^{۱۴}

۱-۲- تبیین مبنایی مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی

سازمان‌های بین‌المللی مانند نخستین تابعان حقوق بین‌الملل از مصونیت‌ها و مزایایی برخوردارند. مبنای مصونیت‌ها و مزایا در هر کدام از این تابعان اصلی حقوق بین‌الملل با توجه به اختلافات ماهیتی موجود میان آن دو متفاوت از دیگری است. پیش از این نیز ذکر گردید که سازمان‌های بین‌المللی برخلاف دولت‌ها فاقد عناصر سازنده‌ای چون سرزمین، جمعیت و حکومت^{۱۵} هستند. فقدان عناصر مزبور باعث به کنار گذاشته شدن تئوری‌های کلاسیک مصونیت‌ها و مزایا در مورد سازمان‌های بین‌المللی شده است.^{۱۶} سازمان‌ها ناچار هستند فعالیت‌های خود را در سرزمین دولت‌ها و توسط اتباع آنها انجام دهند.^{۱۷} این امر خود موجب شد که به کارمندان سازمان‌ها و نمایندگان دولت‌ها در نزد آنها هم مصونیت اعطاء گردد.^{۱۸} شاید بر اساس همین اختلاف ماهیتی بین دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی است که از ادبیات «داشتن»^{۱۹} مصونیت برای دولت، در برابر «اعطای»^{۲۰} مصونیت به سازمان‌های

14. Jan Klabbbers, *An Introduction to International Institutional Law* (Cambridge: Cambridge University Press, 2002), 147.

15. Peter Malanczuk, *Akehurst's Modern Introduction to International Law* (UK: Routledge, 1997), 75.

۱۶. اُکنل تئوری‌های مختلفی از جمله تئوری استقلال (The Independence Theory)، تئوری برون‌مرزی (The Theory of Extraterritoriality)، تئوری کرامت (The Theory of Dignity)، تئوری وظایف دیپلماتیک (The Theory of Diplomatic Functions) و تئوری نزاکت (The Theory of Comity) را به عنوان مبنای مصونیت‌ها و مزایا در حقوق بین‌الملل بیان می‌کند.

O'connell D.P., *International Law* (London: Stevens and Sons, 1970), Vol. 2, 841-844.

به نقل از: علیرضا ظاهری، «تحولات قاعده مصونیت دولت: تأثیر قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران و قانون مبارزه با تروریسم ایالات متحده آمریکا»، *مجله حقوقی* ۳۰ (بهار ۱۳۸۳)، ۱۳۸.

17. Eric De Barbantere, "Immunity of International Organizations in Post-conflict International Administrations," *International Organizations Law Review* 7(1) (2010): 4.

۱۸. ماده ۷ میثاق جامعه ملل چنین مقرر می‌داشت: «نمایندگان جامعه و کارکنان آن وقتی که به امور مربوط به جامعه اشتغال دارند، از مزایا و مصونیت‌های دیپلماتیک برخوردار خواهند بود.»

19. Possess.

بین‌المللی استفاده می‌شود؛ یا سلب مصونیت دولت‌ها با گذشت زمان در امور تجاری و طرح مصونیت محدود نیز می‌تواند گواه بر این امر باشد.

عدم کارایی تئوری‌های کلاسیک و رشد و توسعه سازمان‌های بین‌المللی و در نتیجه آثاری که از خود در دولت‌ها به جای می‌گذاشتند،^{۲۱} همچنین لزوم حفظ استقلال و انجام هرچه بهتر و بی‌طرفانه کارکردهای سازمان‌ها^{۲۲} مستلزم یافتن مبنایی مناسب برای مصونیت‌ها و مزایای آنها می‌نمود. به این منظور با تأمل در اسناد سازمان‌های بین‌المللی متوجه می‌شویم که تمرکز اصلی بر ترکیب و کارکردهای ارکان اصلی آنهاست. بر این اساس این کارکردهای سازمان‌های بین‌المللی بود که به موضوع مصونیت‌ها و مزایای آنها رنگ و جلوه بخشید. لذا اصل مشخص‌کننده^{۲۳} در خصوص مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی برای اینکه استقلال سازمان تضمین گردد، نیازهای کارکردی به مصونیت لازم است.^{۲۴}

تئوری «ضرورت کارکردی» به عنوان مبنایی برای مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی، اگرچه نسبت به تئوری‌های دیگر با این دسته از اعضای جامعه بین‌المللی سازگاری بیشتری داشت، با این حال مصون از انتقاد باقی نمانده است. از جمله انتقادات اینکه بر اساس این مینا: ۱. رویکردی ابزارگرایانه^{۲۵} نسبت به حیات بین‌المللی اتخاذ شده است؛ حال آنکه اعطای مزایا و مصونیت‌ها بیشتر حاصل مذاکرات انجام‌گرفته در میان سازمان و دولت میزبان می‌باشد؛^{۲۶} ۲. مفهوم ضرورت کارکردی خالی از ابهام نیست، زیرا مذاکره‌کنندگان گاه

20. Granting of Immunity.

21. Joseph A. Bongiorno, "Sovereign Immunity and International Organization: The Case of *Deluca v. the United Nations*," *International Journal of Politics, Culture and Society* 10(2) (1996): 317-319.

22. George Gruber, & Martin Benisch, "Privileges and Immunities of the European Central Bank," *European Central Bank, Legal Working Paper Series* 4 (2007), accessed February 28, 2012, <http://www.ecb.int>. also available at: http://ssrn.com/abstract_id=886050.

23. Guiding Principle.

24. Anthony Aust, *Handbook of International Law* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), 181.

دیوان بین‌المللی دادگستری هم در خصوص مصونیت‌ها و مزایای اعطایی به کارشناسان سازمان بیان می‌دارد که اعطای این مزایا و مصونیت‌ها برای انجام مستقلانه وظایفشان ضروری است.

Applicability of Article VI, Section 22, of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1989, 194.

همچنین باید توجه داشت، همان‌طور که بخش ۲۳ کنوانسیون مصونیت‌ها و مزایای سازمان ملل متحد مقرر داشته است؛ اعطای مصونیت‌ها و مزایا در جهت منافع سازمان است و نه افراد برخوردار.

25. Instrumentalist.

26. Klabbers, *op.cit.*, 149.

در تعیین اینکه موردی از مصادیق ضرورت کارکردی است یا نه اختلاف پیدا می‌کنند؛ ۳. کاستی دیگری که برای تئوری ضرورت کارکردی برشمرده می‌شود، خصیصه باز یا مفتوح بودن آن است (هرچند این مورد را می‌توان به عنوان یک امتیاز نیز نگریست).^{۲۷} با این حال علی‌رغم انتقادات مطروح، تئوری ضرورت کارکردی بهتر توانسته است تعادل بین مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و ملزومات دولت‌های مقرر را حفظ کند.^{۲۸} بخش ۱۴ (ماده ۴) کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل نیز اشاره می‌دارد که «مزایا و مصونیت‌های اعطایی به نمایندگان دول عضو به منظور استفاده شخصی آنان نبوده، بلکه جهت تأمین استقلال آنها در جهت اجرای وظایف مربوط به سازمان است.»^{۲۹}

۱-۳- منابع مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی

اعطای مصونیت‌ها و مزایا به سازمان‌های بین‌المللی به شیوه‌های گوناگون انجام پذیرفته است، با این حال دو منبع اصلی آن عرف و حقوق قراردادی و معاهداتی است. سازمان‌های بین‌المللی قبل از جنگ دوم جهانی و حضور گسترده در عرصه روابط بین‌الملل نیز برخوردار از مصونیت‌ها و مزایایی بودند که به خاطر نوع آنها مورد انتقاد قرار گرفت و بعدها با ظهور سازمان ملل متحد و تعیین مبنای ضرورت کارکردی به ویژه توسط ماده ۱۰۵ منشور، منابع سابق مصونیت‌ها و مزایا تعدیل یافت.^{۳۰}

لذا باید توجه داشت که «ضرورت کارکردی» فقط منبست و برای تعیین موارد و حدود مصونیت‌ها و مزایا سازمان ناگزیر از مذاکره با دولت مقرر یا میزبان می‌باشد. نک: زمانی، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*، پیشین، ۲۳۴.

27. Klabbers, op.cit., 149.

28. Yu-Long Ling, "A Comparative Study of the Privileges and Immunities of United Nations Member Representatives and Officials with the Traditional Privileges and Immunities of Diplomatic Agents," *Washington and Lee Law Review* 33 (1976): 94.

۲۹. «البته ضرورت کارکردی فقط منبست و مزایا و مصونیت‌های سازمان با مذاکرات میان آن سازمان و دولت مقرر یا میزبان معین می‌شود و مورد توافق قرار می‌گیرد. هرچند در این مذاکرات در وهله اول نیازهای سازمان مطمح نظر قرار می‌گیرد ولی عوامل دیگری از قبیل رویه گذشته دولت ذی‌ربط، منافع احتمالی اشخاص ثالث و ... نیز مدخلیت دارند.» (زمانی، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*، پیشین، پانویس صفحه ۲۳۴)

۳۰. باید توجه داشت که از شروع قرن نوزده به بعد، معیاری که برای مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی مورد استفاده قرار می‌گرفت مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک بود. به عبارت دیگر حقوق دیپلماتیک و کنسولی به موجودیت‌هایی اعطاء می‌گشت که فارغ از اشتغالات دیپلماتیک بودند. این معیار حتی در بند ۴ ماده ۷ میثاق جامعه ملل نیز مشهود است.

Josef L. Kunz, "Privileges and Immunities of International Organizations," *The American Journal of International Law* 41 (Oct., 1947): 836.

علل اصلی تغییرات مذکور در مورد مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی از نوع دیپلماتیک به کارکردگرایانه را می‌توان در مواردی از جمله افزایش دغدغه‌های مربوط به سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های

به عبارت دیگر اگرچه تا دوران بعد از جنگ دوم جهانی مصونیت‌ها و مزایای دیپلماتیک در قالب قرارداد و معاهده به سازمان‌های بین‌المللی اعطاء می‌شد ولی منبع اصلی آن عرف بین‌المللی حاکم بر موضوع بود.^{۳۱}

در خصوص عرف حاکم بر مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی ذکر این نکته نیز حائز اهمیت است که اتفاق نظری در میان نویسندگان مشاهده نمی‌شود که آیا اسناد معاهداتی^{۳۲} موجود در خصوص موضوع مبین حقوق بین‌الملل عرفی هستند^{۳۳} یا اینکه به واسطه این اسناد است که عرف بین‌المللی پدیدار گشته است.^{۳۴} با این حال آنچه که قابل اغماض نیست اثری است که در این صورت در قبال دولت‌های ثالث پدید می‌آید و امکان استناد به مزایا و مصونیت‌ها را در برابر آنان فراهم می‌آورد.

بعد از بیان کلی مزایا و مصونیت‌های سازمان و نمایندگان دولت‌های عضو در بندهای اول و دوم، بند سوم از ماده ۱۰۵ منشور ملل متحد بیان می‌دارد که «مجمع عمومی می‌تواند برای تعیین جزئیات اجرای بندهای اول و دوم این ماده توصیه‌هایی بنماید یا مقاوله‌نامه‌هایی بدین منظور به اعضاء پیشنهاد کند».

مجمع عمومی ملل متحد نیز در ۱۳ فوریه ۱۹۴۶ و ۲۱ نوامبر ۱۹۴۷ به ترتیب با تصویب کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد و کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی وابسته به ملل متحد به تبیین هرچه بیشتر این بخش از منشور پرداخت تا حدی که امروزه با توجه به عضویت ۱۵۹ و ۱۲۳ دولت در این کنوانسیون‌ها نباید

دیپلماتیک به ویژه به علت افزایش شمار افرادی دانست که رفته‌رفته از آنها برخوردار می‌شدند، همچنین تأثیرات ناشی از احساسات ملی‌گرایانه و نبود عمل متقابل و یک‌جانبه بودن برخورداری سازمان‌های بین‌المللی از مزایا و مصونیت‌های دیپلماتیک نیز بی‌تأثیر نبودند.

Ibid, 839.

31. Rosalyn Higgins, "The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities: Recent United Kingdom Experience," *The American Journal of International Law* 79 (Jul., 1985): 641.

۳۲. کنوانسیون ۱۹۴۶ مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد و کنوانسیون ۱۹۴۷ مربوط به مزایا و

مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی وابسته به ملل متحد.

33. M. Brandon, "The Legal Status of the Premises of the United Nations," *BYIL* 28 (1951): 113.

به نقل از زمانی، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*، پیشین، ۲۳۵.

34. C. F. Amerasinghe, *Principles of the Institutional Law of International Organizations* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), 345.

با این حال به نظر می‌رسد که برای سنجش اثری که کنوانسیون‌های مذکور در ایجاد عرف بین‌المللی داشته‌اند، تصور عدم تصویب آنها سودمند باشد، به ویژه که بعد از کنوانسیون‌های مزبور بود که برخی دیگر از سازمان‌های مهم اقدام به الگوبرداری از آنها نمودند.

تردید کرد که مقررات مندرج در کنوانسیون‌های مزبور، عرف مهمی را در این زمینه ایجاد کرده‌اند.^{۳۵}

در کنار عرف و کنوانسیون‌های ۱۹۴۶ و ۱۹۴۷، اساسنامه‌های سازمان‌های بین‌المللی هم از منابع مهم مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی محسوب می‌شوند. اهمیت اساسنامه‌ها به ویژه از جهت شمولی است که نسبت به دولت‌های عضو سازمان پیدا می‌کند. موافقتنامه‌های مقرر و موافقتنامه‌های موقت سازمان‌های بین‌المللی با دول میزبان هم در مواردی که جلسات آنها خارج از مقرشان برگزار می‌شود از دیگر منابع مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی محسوب می‌شوند.^{۳۶} در قوانین داخلی نیز دیده می‌شود که برخی از دولت‌ها به طور یک‌جانبه اقدام به اعطای مزایا و مصونیت‌هایی به سازمان‌های بین‌المللی کرده‌اند. با این حال یک‌جانبه بودن اعطای مزایا و مصونیت‌ها به این شیوه قطعاً آنها را در معرض تغییرات یک‌جانبه هم می‌تواند قرار بدهد.^{۳۷} برای نمونه می‌توان به قانون مصونیت‌های ایالات متحده مورخ ۱۹۴۵ و قانون ۱۹۶۸ مزایا و مصونیت‌های بریتانیا که جایگزین قانون مشابهی در این زمینه به مورخ ۱۹۵۰ شده بود، اشاره کرد.

۳۵. محسن عبداللہی، «تبیین و توسعه حقوق کارگزاران سازمان‌های بین‌المللی در رویه دیوان بین‌المللی دادگستری»، مجموعه مقالات نقش دیوان بین‌المللی دادگستری در *تداوم و توسعه حقوق بین‌المللی* (تهران: انجمن ایرانی مطالعات ملل متحد، ۱۳۸۸)، ۱۱۷.

از کنوانسیون‌های دیگر مرتبط با مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی همچنین می‌توان به کنوانسیون‌های ۱۴ دسامبر ۱۹۷۳ «راجع به جلوگیری و مجازات جرایم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی من‌جمله مأموران سیاسی» اشاره کرد که طبق ماده ۱ این کنوانسیون اشخاص مورد حمایت بین‌المللی عبارتند از: رؤسای کشور و دولت، وزرای خارجه، نمایندگان و کارمندان یا شخصیت‌های رسمی هر کشور و یا نمایندگان و مأموران یکی از سازمان‌های بین‌المللی. (سید مصطفی میرمحمدی، «سوءاستفاده از مصونیت‌های دیپلماتیک و ضمانت اجرای آن در حقوق بین‌الملل»، *نامه مفید* ۳۳ (بهمن ۱۳۸۱)، ۱۳۷).

36. Schermers, & Blokker, op.cit., 254.

37. Kunz, op.cit., 848.

۲- بررسی امکان سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و موارد آن

۲-۱- امکان‌سنجی سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها

سوءاستفاده^{۳۸} از مزایا و مصونیت‌ها در میان سازمان‌های بین‌المللی نسبت به دولت‌ها از فراوانی نسبتاً کمتری برخوردار است. از یک سو برخلاف دولت‌ها که برای نیل به اهداف ایدئولوژیک و تحقق بخشیدن به منافع ملی، خود را ناگزیر از سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها می‌یابند، سازمان‌های بین‌المللی با هدف همکاری برای نیل به اهداف مشترک به وجود می‌آیند، این رسالت طبعاً آنها را هرچه بیشتر به سمت استفاده و نه سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها سوق می‌دهد. از سوی دیگر، سوءاستفاده باعث خواهد شد که وجهه بی‌طرف آنها و مقبولیتی که نزد جامعه بین‌المللی دارند، زیر سؤال رود؛^{۳۹} این امر به ویژه در مورد سازمان‌های بین‌المللی بشردوستانه مصداق می‌یابد.

اما به هر جهت، سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها، در همه مواردی که به سازمان‌های بین‌المللی اعطاء شده‌اند امکان‌پذیر است، به ویژه با توجه به اینکه در هر نظام حقوقی مزایا و مصونیت‌ها به همگان اعطاء نمی‌گردد و تعلق آن به افراد، کارکنان، اموال و اماکن خاص و سوسه بهره‌برداری‌های نامشروع و کنار زدن عدالت را موجب می‌گردد. در برخی موارد برخورداری از مزایا و مصونیت‌ها سبب می‌شود که حتی خود کارکنان وابسته به سازمان‌های بین‌المللی نیز، آن‌طور که باید، نتوانند به عدالت دست یابند.^{۴۰} و^{۴۱} بر این اساس به واسطه استفاده‌های نارواست که مزایا و مصونیت‌ها از مسیری که برای آنها در نظر گرفته شده بود یعنی انجام هرچه بهتر کارکردها و ممانعت از مداخله دولت‌ها منحرف شده و خود به ابزاری

38. Abuse.

39. Kibrom Tesfagabir, "The State of Functional Immunity of International Organizations and Their Officials and why It Should Be Streamlined," *Chinese Journal of International Law* 10(1) (March 2011): 109.

40. Megan Felter, "Meeting its Immunity obligations: The United Nations and Employee Sexual Harassment Claims," *Boston College International and Comparative Law Review* 34(3) (2011): 41.
 ۴۱. به عنوان نمونه برخی از محاکم داخلی در مورد دعایی که کارمندان یک سازمان بین‌المللی نزد آنها طرح کرده بودند، به علت برخورداری سازمان از مصونیت، خود را فاقد صلاحیت دانسته بودند که منجر به طرح دعوا نزد محاکم بین‌المللی حقوق بشر گشته بود. برای مطالعه بیشتر در این خصوص بنگرید به:

August Reinisch & Ulf Andreas Weber, "The Jurisdictional Immunity of International Organizations, the Individuals Right of Access to the Courts and Administrative Tribunals as Alternative Means of Dispute Settlement," *International Organizations Law Review* 1 (2004): 59-110.

برای مداخله در امور داخلی دولت‌ها هم می‌توانند تبدیل شوند، امری که به نوبه خود می‌تواند نوای از بین رفتن استقلال سازمان بین‌المللی را هم طنین‌انداز شود.

هنگام بحث از سوءاستفاده‌های ممکن‌الوقوع از مزایا و مصونیت‌هاست که متوجه آن روی سکه یعنی موجودیت و استقلال دولت‌های عضو سازمان‌ها می‌شویم، به ویژه تصور لجام‌گسیختگی سازمان‌های بین‌المللی به واسطه مزایا و مصونیت‌هایشان برای دولت‌ها زمانی تجلی می‌یابد که متوجه شوند این رابطه تحت حمایت اصل معامله متقابل^{۴۲} که انعکاسی از احترام متقابل حاکمیت‌هاست، قرار ندارد.^{۴۳}

با این حال نباید تصور نمود که امکان سوءاستفاده از مصونیت‌ها و مزایای سازمان‌های بین‌المللی تنها در برابر دولت‌ها وجود دارد. امکان سوءاستفاده را باید با توجه به ویژگی‌های سازمان‌ها بررسی نمود. از این رو می‌توان گفت که بسته به نوع سازمان بین‌المللی و مقاصدی که در پی آن می‌باشد، سوءاستفاده‌های ممکنه هم می‌توانند متفاوت باشند. سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های سازمان‌ها در بیشتر مواقع (همانند آنچه که در مورد دولت‌هاست) از سوی کارکنان سازمان‌ها و برای مقاصد شخصی است که انجام می‌پذیرند با این حال هنگامی هم سازمان بین‌المللی با آنها هم‌داستان می‌شود که از لغو مصونیتشان اجتناب می‌کند. در این هنگام است که این خودداری از لغو را می‌توان به عنوان سوءاستفاده در نظر گرفت زیرا با روح کنوانسیون‌ها و عرف بین‌المللی در خصوص موضوع مغایرت دارند.^{۴۴}

۲-۲- موارد سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها

برخلاف مزایا و مصونیت‌ها، در دکترین تعریفی از سوءاستفاده از آنها ارائه نشده است. با این حال سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها را می‌توان به بهره‌برداری خارج از حدود معینه برای مزایا و مصونیت‌ها تعریف نمود که تلازم با از بین رفتن حقوق دولت‌ها و افراد پیدا می‌کند. موارد سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی را می‌توان تحت دو عنوان مورد بحث قرار داد. از یکسو سوءاستفاده‌هایی که به لحاظ برخورداری از مزایا و مصونیت‌ها

42. Reciprocity.

۴۳. زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۳۱.

۴۴. بخش بیستم کنوانسیون عمومی (کنوانسیون روابط دیپلماتیک وین ۱۹۶۱) در این خصوص اشعار می‌دارد که «مزایا و مصونیت‌ها در جهت منافع سازمان است که به کارکنان اعطاء گشته‌اند و نه نفع شخصی تک‌تک آنها. دبیرکل حق دارد و مکلف است در هر موردی که به نظر او مصونیت مانع اجرای عدالت شده و می‌تواند بدون ایراد ضرر به سازمان لغو شود، مصونیت هر کدام از کارمندان سازمان را لغو نماید».

انجام می‌پذیرند و از دیگر سو سوءاستفاده‌هایی که به لحاظ اختلاف‌نظرهایی که از گستره مزایا و مصونیت‌های سازمان‌ها نشئت می‌گیرد.

«سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های اعطایی به سازمان‌های بین‌المللی بسیار محتمل به نظر می‌رسد. برای مثال یک کارمند بین‌المللی ممکن است از مزایای گمرکی سوءاستفاده کرده و به قاچاق مواد مخدر مبادرت ورزد و یا تحت پوشش مصونیت به جاسوسی بپردازد. همچنین مقر سازمان یا مراکز وابسته ممکن است به پناهگاهی برای دیگران جهت اجتناب از بازداشت و دستگیری یا اخذ پناهندگی مبدل شود.»^{۴۵} علی‌رغم امکان تحقق همه موارد مذکور، به این جهت که سازمان‌های بین‌المللی مراکز تجلی همکاری بین‌المللی و حضور نمایندگان دولت‌ها به حساب می‌آیند برعکس مواردی که امکان تحقق آنها در اماکن مأموریتی دولت‌ها وجود دارد، در مورد سازمان‌های بین‌المللی به مصادیق بارزی از این نوع سوءاستفاده‌ها برنمی‌خوریم.^{۴۶} این در حالی است که برخی از سوءاستفاده‌ها در مورد سازمان‌های بین‌المللی هم شایع است. از سوءرفتارهایی که اخیراً شیوع پیدا کرده است به نیروهای حافظ صلح سازمان ملل متحد در سرزمین‌هایی مثل کنگو، کامبوج، هائیتی و ساحل عاج که به رسوایی سکس در برابر غذا شهرت یافته است، مربوط می‌شود.^{۴۷} در سال ۲۰۰۵ ادارهٔ مراقبتی سازمان ملل متحد^{۴۸} در طی گزارشی چنین بیان داشته بود که بازرسی‌های به عمل آمده حکایت از آن دارد که حافظان صلح حاضر در جمهوری دموکراتیک کنگو به طور سیستماتیک زنان و کودکان محلی را مورد بهره‌کشی^{۴۹} و سوءاستفاده قرار می‌دهند.^{۵۰} در این خصوص مصونیتی که حافظان صلح برخوردار بودند و همچنین روشن نبودن نحوه مجازات آنان باعث شده بود که آنان همراه با تصور بی‌کیفری به اعمال خود تداوم بخشند. نماینده ویژهٔ دبیرکل در MONUC^{۵۱} در این ارتباط چنین می‌نگارد که «کاملاً آشکار است که حس

۴۵. زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۳۸.

۴۶. برای نمونه نگارندگان با وجود بررسی‌های انجام‌گرفته با موردی از پناهندگی در اماکن سازمان‌های

بین‌المللی مواجه نشده‌اند.

47. Katieh Pavlich, "The UN Sex for Food Scandal," accessed July 13, 2018, <https://townhall.com/tipsheet/katiepavlich/2011/09/01/the-un-sex-for-food-scandal-n659927>.

48. United Nations Watchdog Office.

49. Exploit.

50. Andrew Ladley, "Peacekeeper Abuse, Immunity and Impunity: The Need for Effective Criminal and Civil Accountability on International Peace Operations," *Politics and Ethics Review* 1(1) (2005): 82.

51. The Acronym for the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of Congo.

بی‌کیفری^{۵۲} آن‌چنان شدید است که سبب اجرایی نشدن خطامشی‌ها (در مورد جلوگیری از سوءاستفاده و بهره‌برداری‌های جنسی) گشته است.^{۵۳ و ۵۴}

۳- راه‌های مقابله با سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی

این بند که در حقیقت بخش نهایی و مقصد اصلی این نوشته است در پی این امر است که به تبیین و ارائه راهکارهایی جهت مقابله با موارد سوءاستفاده از مصونیت‌ها و مزایا بپردازد؛ بنابراین، مباحث این گفتار را در سه قسمت اصلی پیشگیری، مقابله و جبران خسارت طرح می‌ریزیم.

۳-۱- پیشگیری

سازوکارهای خاصی در مورد سازمان‌های بین‌المللی و به ویژه کارکنان آن سازمان به منظور جلوگیری از سوءاستفاده از مصونیت وجود دارد. به عنوان مثال، در سال ۱۹۸۵ دولت بریتانیا تصمیم گرفت تا اجرایی ابتدایی را برای مقررات کنوانسیون وین اتخاذ کرده و اقدامات پیشگیرانه‌ای را انجام دهد؛ این اقدامات عبارت بودند از: انتصاب‌های سخت‌گیرانه کادر مأموریت دیپلماتیک، محدودیت در مأموریت و کاستن از حجم آن، رؤیت و وزن کردن بسته‌های دیپلماتیک، کاستن از حجم مقدمات مأموریت و اعلام فرد دارای اعتبارنامه به عنوان عنصر نامطلوب در صورتی که دعوای حقوقی متعددی و مثلاً قبض‌های پرداخت‌نشده متعددی داشته باشد.^{۵۵} در این باره کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد نیز چنین بیان می‌دارد که: «سازمان ملل متحد در تمام مواقع به منظور حسن اجرای عدالت و رعایت مقررات انتظامی و جلوگیری از هر نوع سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها و تسهیلات مذکور در این ماده با مقامات ذی‌صلاحیت دول عضو همکاری خواهند کرد».^{۵۶}

52. Impunity.

53. Ibid, 82.

۵۴. علی‌رغم اینکه در مورد مصونیت‌ها این حقوق دولت پذیرنده است که اجرا نمی‌گردد و نه حقوق در مفهوم کلی آن، در مورد نیروهای حافظ صلح سازمان ملل متحد هم این مسئله مطرح است که در صورت لغو مصونیت قانون کدام دولت در مورد آنها باید اجرا شود.

55. Dror Ben-Asher, "Human Rights Meet Diplomatic Immunities: Problems and Possible Solutions," Harvard Law School (2000): 38, http://ilmc.univie.ac.at/uploads/media/Benasher_-_Human_Rights_meet_Diplomatic_Immunities.pdf.

۵۶. بخش ۲۱ از کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد مورخ ۱۳ فوریه ۱۹۴۶.

بخش ۲۳ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی نیز بیانی مشابه دارد.^{۵۷} ماده ۱۷ موافقت‌نامهٔ مقر میان بانک مرکزی اروپا^{۵۸} و دولت آلمان نیز بیان می‌دارد: «بانک مرکزی اروپا در هر زمان با مقامات صلاحیتدار آلمانی به منظور جلوگیری از هرگونه سوءاستفاده‌ای از مزایا، معافیت‌ها، مصونیت‌ها و تسهیلات مقرر شده در این موافقت‌نامه همکاری به عمل خواهد آورد.»

همه این مقررات، بیانگر اصلی کلی در حقوق بین‌الملل عمومی هستند که بنا بر آن، دولت میزبان و سازمان بین‌المللی مستقر در سرزمین آن، متعهد به همکاری همراه با حسن نیت با همدیگر هستند^{۵۹} که دیوان بین‌المللی دادگستری هم به درستی بر این امر تأکید نموده است.^{۶۰}

بدین‌منظور، نظارت توسط خود سازمان بین‌المللی که باید بر کارمندان خود روا دارند از راه‌هایی است که جهت جلوگیری از تحقق سوءاستفاده، نتایج مثبتی را به دنبال دارد. همچنین سازمان‌ها لازم است در کنار این نظارت، بنابر صلاحدید خود، اقداماتی را در قبال سوءاستفادهٔ کارمندان آنها از مزایا و مصونیت‌هایشان اتخاذ نمایند.^{۶۱} برای مثال، فرانسه، آلمان و ایتالیا دیپلمات‌های لیبیایی را که مظنون به تدارک فعالیت‌های مجرمانه بودند، اخراج کردند.^{۶۲} شواهد حاکی از آن است که اقدامات پیشگیرانه در

۵۷. «هریک از سازمان‌های تخصصی در تمام مواقع به منظور حسن اجرای عدالت و رعایت مقررات انتظامی و جلوگیری از هر نوع سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها و تسهیلات مذکور در این ماده با مقامات ذی‌صلاحیت دول عضو همکاری خواهد کرد»

58. European Central Bank.

59. Gruber & Benisch, op.cit., 14.

60. ICJ, Advisory Opinion on the *Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt*, ICJ Report 1980, p. 96: "... the paramount consideration both for the organization and the host state in every case must be their obligation to cooperate in good faith to promote the objectives and purposes of the organisation as expressed in its constitution."

۶۱. به نظر دیوان بین‌المللی دادگستری، تمام ارکان ملل متحد، در هر پست و مقامی باید به گونه‌ای عمل کنند که از ایجاد ادعاهای مختلف علیه سازمان ملل متحد جلوگیری شود. (ICJ Reports, 1999, p. 14, para. 66) این دیدگاه دقیقاً در راستای انتظار دولت‌ها از سازمان‌های بین‌المللی است. در واقع، دولت‌ها توقع دارند که سازمان‌های بین‌المللی «شهروندان بین‌المللی» خوبی باشند و از پنهان شدن در پشت حجاب مصونیت برای گریز از تعهدهای قراردادی و غیرقراردادی خود احتراز نمایند. (زمانی، *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*، پیشین، ۲۴۰)

۶۲. برای نمونه مقامات روسیه، دیپلمات کرهٔ جنوبی را به اتهام جاسوسی اخراج کردند.

See, *S. Korean Diplomat Held on Spy Charge in Russia*, SALT LAKE TRIB., July 5, 1998, at A8, available on 1998 WL 4061823.

همچنین، یک دیپلمات از کنگو توسط دولت بلژیک در پی قصور در پرداخت اجاره‌بهای خود و دیگر قبوض معوقه به مدت چهار سال، با اعلام عنصر نامطلوب خواندن او، اخراج شد. See, DE STANDAARD, April 6, 1998

بریتانیا و ایالات متحده که در دهه ۱۹۸۰ اتخاذ شد در تقلیل جرایم ارتكابی توسط افراد دارای اعتبارنامه با موفقیت روبه‌رو بوده است و این در حالی است که در این سال‌ها تعداد دول استقلال‌یافته و در پی آن شمار دیپلمات‌ها رو به فزونی نهاده بوده است.^{۶۳} در نهایت اقدام واپسین و غایی که برای دولت‌ها در جهت پیشگیری قابل دسترس می‌باشد عبارت است از «قطع روابط دیپلماتیک»^{۶۴}. به عنوان مثال، ایالات متحده در سال ۱۹۸۱ اداره مردم لیبی را در واشنگتن به منظور پیشگیری از خطر وقوع تروریسم در نتیجه آن مأموریت تعطیل کرد. در سال ۱۹۸۶ نیز سه دیپلمات سوری که به دست داشتن در قاجاق بمب در یک جت غیرنظامی رژیم صهیونیستی در فرودگاه لندن مظنون بودند توسط دولت بریتانیا اخراج شدند.^{۶۵} این‌گونه اقدامات به نظر نمی‌آید که چندان با حقوق بین‌الملل ناسازگار باشند و در واقع تلاشی اصیل برای کاهش خطر سوءاستفاده می‌باشند.^{۶۶} هرچند مثال‌های فوق به مواردی از روابط میان دولت‌ها اشاره داشت، اما در زمینه سازمان‌های بین‌المللی نیز می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد.

۳-۲- مقابله^{۶۷}

علی‌رغم اینکه دولت‌ها در پیشگیری از وقوع سوءاستفاده از مصونیت‌ها یا مزایا توسط سازمان‌ها و افراد دارای مصونیت از ابزارهای نسبتاً قدرتمند و مؤثری - همان‌گونه که در بالا آمد - برخوردارند، اما این امر مانع مستحکمی برای سوءاستفاده نبوده و در بسیاری موارد گمان تحقق آن می‌رود و گاه در عمل نیز به وقوع پیوسته است. در این حالت و در واقع در

63. Ben-Asher, op.cit., 38.

64. Severance of Diplomatic Relations.

65. Ibid.

۶۶ البته برخی بر این باورند که اقدامات پیشگیرانه دولت‌ها در جلوگیری از سوءاستفاده از مصونیت نباید به اینجا خاتمه یافته و ابراز می‌دارند که به دکتترین «دفاع از خود» (Self Defense) یا «خودحمایتی» (Self Preservation) نیز می‌توان متوسل شد. بر این اساس بود که در سال ۱۷۱۷ دولت انگلستان دستور بازداشت سفیر سوئد را به جرم توطئه در جهت تهاجم به انگلستان و براندازی پادشاه صادر نمود.

Oppenheim, *International Law* § 388 (Vol. 1, 1912)

همچنین بنگرید به:

Brown J., "Diplomatic Immunity: State Practice under the Vienna Convention on Diplomatic Relations," *ICLQ* 37 (1988): 54-86

۶۷ مقصود از مقابله، هرگونه اقدام یا عملی است که در جهت تنبیه یا جلوگیری از تکرار اعمال خلاف توسط اشخاص دارای مصونیت از جانب کشور میزبان اعمال می‌شود؛ و صرفاً از آن جهت اصطلاح «مقابله» در این بخش استفاده شده است که این قسمت از بند پیشین که مربوط به موارد پیشگیری بود، مجزا شود.

مرحلهٔ پس از وقوع عمل خلاف باید در پی این بود که چگونه فرد یا سازمان خاطی را متنبه نمود.

اقداماتی که بر اساس حقوق موضوعهٔ بین‌المللی در حال حاضر قابل دسترس برای کشور قربانی عمل خلاف است را در موارد زیر می‌توان بررسی کرد.

۳-۲-۱- صرف‌نظر از مصونیت

به عنوان اولین راه‌حل به نظر می‌آید که بتوان به سازمان بین‌المللی ذی‌ربط این حق را داد که بتواند از مصونیت کارکنان یا کارمندانی که مرتکب عمل خلاف گشته‌اند، چشم‌پوشی کرده و خود به تعقیب آنها بپردازد. چراکه کارکنان بین‌المللی نسبت به مصونیت اعطایی به آنها «حق شخصی» ندارند^{۶۸} و صرفاً به جهت انجام بهتر تکالیفی که به آنها محول شده این‌گونه مزایا یا مصونیت‌ها به آنها اعطاء شده است.^{۶۹} لذا در پی این واقعیت، پس از سلب مصونیت سازمان‌های ذی‌ربط از کارکنان خود، فرد خاطی را می‌توان در دادگاه‌های ملی محاکمه کرد.

بخش ۲۰ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد در این باره مقرر می‌دارد: «... دبیرکل حق دارد و موظف خواهد بود - در هر مورد که بنا به تشخیص او مصونیت اعطایی مانع اجرای عدالت است و انصراف از آن به منافع سازمان لطمه‌ای وارد نمی‌آورد - از مصونیت کارمند صرف‌نظر کند. در مورد دبیرکل، شورای امنیت صلاحیت انصراف از مصونیت را دارا می‌باشد.»^{۷۰}

۶۸. بخش ۲۰ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد بیان می‌دارد که: «اعطای مزایا و مصونیت‌ها به کارمندان منحصرأ به منظور حفظ مصالح و منافع ملل متحد بوده و جنبهٔ مزیت شخصی برای آنان ندارد...» همچنین بخش ۲۳ در مورد کارشناسان مأمور از طرف سازمان ملل متحد چنین اشعار می‌دارد: «اعطای مزایا و مصونیت به کارشناسان منحصرأ به منظور حفظ مصالح و منافع ملل متحد بوده و جنبهٔ مزیت شخصی برای آنان ندارد.»

و نیز بخش ۲۲ از کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی ملل متحد بیان می‌دارد: «اعطای مزایا و مصونیت‌ها به کارمندان و سازمان‌های تخصصی صرفاً به منظور حفظ مصالح و منافع سازمان‌های مزبور بوده و جنبهٔ مزیت شخصی برای آنان ندارد.»

۶۹. برای سلب مصونیت، دولت قربانی نیز می‌تواند از سازمان مربوطه درخواست انصراف از مصونیت از فرد خاطی را بنماید و خود سازمان نیز در صورت تمایل می‌تواند بدو از مصونیت مأمور مزبور صرف‌نظر نماید.

70. *Convention on the Privileges and Immunities of The United Nations*, Adopted by the General Assembly of the United Nations on 13 February 1946.

بخش ۲۲ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی نیز با بیانی مشابه همین راهکار را در نظر گرفته است و می‌گوید: «هریک از سازمان‌های تخصصی حق دارد و مکلف است در هر مورد که بنا به تشخیص او مصونیت اعطایی مانع اجرای عدالت است و انصراف از آن به منافع سازمان‌های مذکور لطمه‌ای وارد نمی‌آورد از مصونیت کارمند صرف‌نظر کند.»^{۷۱}

به نظر می‌آید که در این راستا، دولت‌ها این اختیار و توان را نیز دارند که با سازمان مستقر در خاک آنها توافقاتی دوجانبه منعقد نمایند مبنی بر اینکه در حالت سوءاستفاده از مصونیت و مزایا به طور قهری از فرد خاطی سلب مصونیت شود و در واقع چشم‌پوشی اجباری از مصونیت را به رسم توافق مقرر بدارند.^{۷۲}

۳-۲-۲- تعقیب توسط خود سازمان یا دولت قربانی

این مسئله که کارکنان سازمان‌های بین‌المللی نسبت به مصونیت خود حق شخصی ندارند، و این مصونیت صرفاً به جهت انجام بهتر مأموریت به آنها اعطاء گردیده است، موجب می‌شود که هم سازمان‌های بین‌المللی بتوانند در هنگام مشاهده سوءاستفاده از مصونیت توسط کارکنان، خود به تعقیب آنها بپردازند و هم اینکه ضمن صرف‌نظر از مصونیت کارکنان خود، امکان تعقیب آنها را در دادگاه‌های ملی فراهم سازند. در خصوص تعقیب توسط خود سازمان باید به این نکته اشاره کرد که ضمن اینکه خود سازمان می‌تواند و حق دارد که فرد خاطی را تعقیب و احیاناً مجازات کند، اما در اکثر سازمان‌های بین‌المللی، این‌گونه تعقیب‌ها غالباً شکل اداری و انضباطی صرف دارد.^{۷۳}

همان‌طور که در خصوص سلب مصونیت نیز گفته شد، در مورد تعقیب فرد خاطی نیز این امکان وجود دارد که دولت پذیرنده از قبل، با سازمان مورد نظر توافقاتی دوجانبه مبنی بر تعقیب مرتکبین اعمال خلاف و خارج از محدوده صلاحیت توسط خود آن سازمان منعقد نماید.^{۷۴}

71. *Convention on the Privileges and Immunities of The Specialized Agencies*, Approved by the General Assembly of the United Nations on 21 November 1947; Came into force on 2 December 1948, in accordance with section 44.

72. Ben-Asher, op.cit., 41

۷۳. زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۳۸.

74. Leslie Shirin Farhangi, "Insuring against Abuse of Diplomatic Immunity," *STAN. L. REV.* 38 (1986): 1517-1532

از مقررۀ واپسین بخش ۲۴ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی ملل متحد نیز چنین برداشت می‌شود که دولت‌قربانی سوءاستفاده می‌تواند خود مصونیت کارمند خاطی را نادیده انگاشته و اقدامات لازم را مبذول دارد. این ماده اشاره می‌دارد که: «چنانچه یکی از دول امضاءکننده کنوانسیون حاضر تشخیص دهد که از مزایا و مصونیت اعطایی به موجب این کنوانسیون سوءاستفاده گردیده است» و دیوان بین‌المللی دادگستری نیز وقوع سوءاستفاده را محرز بداند، «دولت امضاءکننده کنوانسیون حاضر که سوءاستفاده به زیان وی اعمال گردیده است پس از اعلام به سازمان تخصصی مربوطه، حق خواهد داشت در روابط خود با آن سازمان اعطای مزایا و مصونیتی که از آن سوءاستفاده شده است را متوقف سازد.»^{۷۵}

۳-۲-۳- ارجاع امر به دیوان بین‌المللی دادگستری

بخش ۲۴ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی بیان می‌دارد که: «چنانچه یکی از دول امضاءکننده کنوانسیون حاضر تشخیص دهد که از مزایا و مصونیت اعطایی به موجب این کنوانسیون سوءاستفاده گردیده است، بین این دولت و سازمان تخصصی مربوطه مشاوراتی جهت تشخیص وقوع یا عدم وقوع چنین سوءاستفاده‌ای انجام خواهد شد و در صورت وقوع برای جلوگیری از تکرار چنین امری کوشش به عمل خواهد آمد. هرگاه از این مشاورات نتیجه رضایت‌بخشی برای دولت مربوطه و سازمان تخصصی عاید نگردید، مسئله وقوع یا عدم وقوع سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها طبق بخش ۳۲ به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع خواهد شد...»

۷۵. باید به این نکته توجه داشت که اجرای مقررات ملی در مورد سازمان‌های بین‌المللی اصل است و عدم اجرای آن استثنا، در واقع، اصل سرزمینی بودن قوانین ملی ایجاب می‌کند که قوانین مزبور در مورد تمام اعمال و وقایع محقق شده در چارچوب مرزهای کشور اجرا گردد، مگر اینکه در مواردی این امر استثنا شده باشد. به عنوان مثال، بند «ب» از بخش ۷ موافقت‌نامه مقرر میان ایالات متحده و سازمان ملل تصریح نموده است که جز در مواردی که در موافقت‌نامه مقرر یا کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد مقرر شده است، قوانین فدرال، ایالتی و محلی ایالات متحده در محدوده بخش مقرر اعمال خواهد شد. همچنین، مقررات مشابهی در موافقت‌نامه‌های مقرر فائو (ماده ۶)، آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای (ماده ۷)، یونسکو (ماده ۵) و شورای اروپا (ماده ۱) وجود دارد. (زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۳۶)

البته این ارجاع تنها برای کسب نظر از دیوان صورت می‌گیرد و در واقع صرفاً جنبه تشخیص موضوع دارد. به عبارت دیگر، کار دیوان در این مرحله تبیین موضوع است.^{۷۶} نظری که دیوان در این خصوص خواهد داد نظری مشورتی طبق مواد «۹۶ منشور و ماده ۶۵ اساسنامه دیوان و همچنین مقررات مربوطه مندرج در موافقتنامه‌های منعقدہ فی‌مابین سازمان ملل متحد و سازمان تخصصی مربوطه» خواهد بود و «رأی صادره از طرف دیوان از جانب طرفین دعوا به عنوان رأی نهایی پذیرفته خواهد شد»^{۷۷} و پس از تبیین موضوع است که دولت‌ها به صلاحدید خود اقدامات لازمه را انجام می‌دهند.

۳-۲-۴- اخراج از سرزمین توسط دولت میزبان

این حق برای هر دولت حاکم به رسمیت شناخته شده است که بتواند نماینده دیپلماتیک را احضار کرده یا مأموریتش را لغو کند. این حق به طور صریح در ماده ۹ کنوانسیون وین^{۷۸} تضمین گردیده است. بر اساس ماده ۹، «دولت پذیرنده می‌تواند هر آن و بی‌آنکه التزامی به توجیه تصمیم خود داشته باشد، به دولت فرستنده اطلاع دهد که رئیس یا هریک از اعضای دیپلماتیک مأموریت، «شخص نامطلوب» است...»^{۷۹} البته این اصل تنها در خصوص اعضای مأموریت دیپلماتیک اعمال می‌شود و در مورد نماینده دولت عضو قابل اعمال نیست، چراکه اعتبارنامه او در برابر ملل متحد است و نه دولت میزبان.

از آنجایی که افراد به عنوان نماینده دولتشان در یک سازمان بین‌المللی منصوب می‌شوند و باید وارد و مقیم کشور میزبان شوند، منافع دولت میزبان در مورد افراد منصوب به عنوان نماینده اعضای آن سازمان واضح است. اگرچه اصل صرف‌نظر از مصونیت به طور ایده‌آل

۷۶. هرچند رأی دیوان بین‌المللی دادگستری که در این خصوص صادر می‌شود، طبق متن بخش ۲۴ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی، به شکل یک رأی مشورتی الزام‌آور ظهور می‌یابد (امری که به خصوص در مورد نظریه‌های مشورتی دیوان بسیار نامعمول و غیرعادی به نظر می‌آید)، اما این موضوع نباید با بیانی که در پاراگراف حاضر آمده است و به موضوع تشخیص تحقق سوءاستفاده اختصاص دارد خلط شود. به بیان ساده‌تر، در این مقام صرفاً از این جنبه به موضوع نگریسته می‌شود که مسئله مورد مناقشه تنها برای تبیین و تشخیص امر به دیوان ارجاع داده می‌شود و کیفیت و خصیصه رأی از حیث الزامی یا غیرالزامی بودن آن مدنظر نیست.

۷۷. بخش ۳۲ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی ملل متحد.

78. Vienna Convention on Diplomatic Relations, Done at Vienna on 18 April 1961. Entered into force on 24 April 1964.

۷۹. ترجمه ماده، از: جواد صدر، حقوق دیپلماتیک و کنسولی (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۸)، ۱۷۸.

مانع سوءاستفاده از مزایا توسط نمایندگان می‌شود، اما کنوانسیون عمومی^{۸۰} به مشکل نمایندگانی که از مزایای خود در جهتی که موجب اعتراض کشور میزبان شود، سوءاستفاده می‌کنند، نپرداخته است؛ و تنها کنوانسیون آژانس‌های تخصصی، مقرراتی در خصوص این موضوع را دربر دارد.^{۸۱}

بخش ۲۵ (ماده ۷) از کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی ملل متحد، مقرر می‌دارد که:

«۱. مقامات محلی نمی‌توانند کارمندان مذکور در بخش ۱۸ و نمایندگان دول عضو را که در اجتماعات سازمان‌های تخصصی شرکت می‌کنند، طی انجام مأموریت و حین مسافرت به مقصد یا مراجعت از محل اجتماع به علت فعالیت‌هایی که به اعتبار سمت رسمی خود انجام می‌دهند مجبور کنند که سرزمینی را که در آن به مأموریت اشتغال دارند، ترک نمایند. مع‌الوصف، دولت پذیرنده با رعایت مقررات ذیل می‌تواند مأمورینی را که ضمن مبادرت به فعالیت‌هایی که به وظایف رسمی آنان بستگی دارد، از مزایای اقامت سوءاستفاده نموده‌اند، مجبور به خروج از سرزمین خود نمایند:

۲. الف) نمایندگان دول عضو یا اشخاصی که طبق مفاد بخش ۲۱ از مصونیت دیپلماتیک برخوردار می‌باشند، نمی‌توان جز مطابق رویه دیپلماتیک معمول در مورد مأمورین دیپلماتیک مقیم یک کشور مجبور به خروج از آن کشور نمود؛

ب) در مورد کارمندی که مشمول مقررات بخش ۲۱ نمی‌گردد هیچ‌گونه حکمی درباره اخراج وی بدون موافقت وزیر امور خارجه کشور مربوطه صادر نخواهد گردید و موافقت مذکور منحصراً پس از مشاوره با مدیرکل سازمان تخصصی مربوطه حاصل خواهد شد. در صورت تشکیل محاکمه‌ای به منظور اخراج یک کارمند، مدیرکل سازمان تخصصی حق خواهد داشت در محاکمه مزبور به نفع مدعی علیه اقدام نماید.»

در پرتو این ماده روشن می‌شود که بسیار نامعمول است اگر چنانچه دول میزبان، از ایزاری جبرانی هم‌تراز با سوءاستفاده نماینده بهره‌مند نباشند. بنابر ضوابط مذکور در کنوانسیون عمومی و به طور اخص، ماده ۴ آن کنوانسیون، مزایا و مصونیت‌های اعطایی به نمایندگان تنها مربوط به انجام وظایف رسمی آنهاست؛ بنابراین، ابهامی نمی‌ماند که الزام نماینده به خروج می‌تواند معمولاً بر اساس اعمالی که واقعاً به وسیله نماینده به عنوان بخشی

۸۰. مقصود از کنوانسیون عمومی، کنوانسیون روابط دیپلماتیک وین (۱۹۶۱) می‌باشد.

81. Yu-LONG LING, op.cit., 125

از وظایف رسمی وی انجام گرفته است، مطرح شود؛ اما هرگاه اعمال غیر رسمی انجام می‌گیرد که به سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها منجر می‌شود، بدیهی است که تقاضای فراخواندن مأمور یا نماینده شکل خواهد گرفت.^{۸۲} از این لحاظ، بسیار مهم است که این قدرت، به مضایقه و در شرایط بسیار وخیم توسط دولت میزبان اعمال گردد. به علاوه، میان مقامات دولت میزبان و سازمان مربوطه مشاوره و رایزنی مبنی بر دیپورت نماینده وی انجام گیرد. در عمل، اگر نماینده سازمان ملل متحد بدون ارائه دلایل مستحکم مبنی بر مشارکت وی در فعالیت‌های خرابکارانه و غیرقانونی به خروج از کشور فراخوانده شده باشد، این سازمان به تحقیق پرداخته و به این عمل اعتراض خواهد نمود.^{۸۳ و ۸۴}

۳-۳-۳- جبران

هرگاه سازمان یا کارکنان آن از مزایا و مصونیت‌های خود سوءاستفاده نموده و مرتکب اعمالی گردند که با وظایف رسمی آنها نامرتبط و با نظم حقوقی کشور میزبان ناسازگار باشد، علی‌الظاهر این کار موجب ورود خسارت به کشور میزبان و یا اشخاص خصوصی می‌شود. در پی این امر، طبیعتاً دولت میزبان و یا اشخاص متضرر از این اعمال بایستی راهکاری برای جبران وضعیت پدیدآمده و اعاده وضع به حالت سابقه پیش رو داشته باشند. در این راه برای اینکه در مقابل اعمال خلاف سازمان‌های بین‌المللی یا کارکنان آن، دولت میزبان یا اتباع آن بی‌دفاع نمانده و راهی برای جبران داشته باشند، می‌توان راهکارهایی را پیشنهاد کرد که در این قسمت به آن می‌پردازیم.

۳-۳-۱- خودیاری^{۸۵}

این مفهوم به حالتی اطلاق می‌شود که دولت میزبان در هنگام نقض مقرراتش در مورد سازمان مستقر یا نماینده آن می‌تواند مجازات‌های یک‌جانبه^{۸۶} اعمال کند. مثالی که می‌توان

82. Ibid, 125.

83. Ibid, 126

۸۴. در موارد عیدیه‌ای، اعضای نمایندگی بنابر درخواست ایالات متحده خارج شده‌اند. این درخواست‌ها، در نتیجه سوءاستفاده‌های عمده‌ای که از محل و مقر نمایندگی صورت گرفته بود، شکل گرفت. به عنوان مثال، یکی از مواردی که سبب چنین درخواستی شد، در خواست خروج فوری اعضای نمایندگی کشور چکسلواکی در ایالات متحده بود؛ به این علت که فعالیت‌های بسیار ناشایست آن هیئت که بی‌ارتباط با وظایف آنها به عنوان نمایندگان دائم در ایالات متحده بوده است؛ و به همین خاطر توسط دولت خود فراخوانده شدند. (Ibid, 126)

85. Self Help.

86. Unilateral Sanctions.

در این باره گفت - هرچند مربوط به روابط میان دولت‌ها است - اشاره دارد به قضیهٔ گروگان‌گیری که در آن مورد، دولت آمریکا برای اجبار ایران به آزادسازی گروگان‌های خود در تهران، دارایی‌های ایران را در آن کشور مسدود کرد؛ و همچنین دولت بریتانیا که در قضایای تنگهٔ کورفو و شرکت نفت ایران و انگلیس^{۸۷}، برای اجبار دولت‌های - به ترتیب - آلبانی و ایران به اجرای رأی دیوان بین‌المللی دادگستری دست به اقدامی مشابه زد. مجازات‌های یک‌جانبه از این دست، می‌تواند ابزاری مناسب برای الزام سازمان بین‌المللی متبوع فرد خاطی در جهت حل و فصل اختلافات و تعقیب فرد خاطی و همچنین جبران خسارت زیان‌دیده محسوب شود.^{۸۸}

۳-۳-۲- بیمه‌های اجباری^{۸۹}

در برخی قوانین داخلی نمایندگان دیپلماتیک را اجبار به داشتن بیمه نموده‌اند. به عنوان مثال در ایالات متحده، قانون روابط دیپلماتیک مصوب ۱۹۷۸ بیان می‌دارد که هر دیپلمات در این کشور به همراه خانوادهٔ او بایستی تحت پوشش بیمه باشند. به همین منظور، وزارت امور خارجه یا سایر نهادهای مربوطه لازم است که امکانات لازم نظیر بیمه‌های مسؤلیت را مهیا سازند. در این راستا، سازمان‌های بین‌المللی اهتمام ورزیده‌اند تا با ایجاد بیمه‌های مسؤلیت، تبعات پدیدآمده از مصونیت و سوءاستفاده از آن را تعدیل نمایند. «برای مثال، آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای در هر مورد که نتوانسته است، در موافقت‌نامه‌های ذی‌ربط با درج قید معافیت^{۹۰} از مسؤلیت‌رهایی یابد، به بیمهٔ مسؤلیت‌های ناشی از فعالیت‌های خاص ارگان‌ها و مأمورین خویش مبادرت کرده است».^{۹۱}

۳-۳-۳- صندوق‌های غرامت^{۹۲}

ایدهٔ طراحی صندوق بین‌المللی برای جبران خسارات قربانی اعمال خلاف نمایندگان سیاسی^{۹۳}، هرچند مطلوب به نظر می‌رسد، اما اجرای آن نیازمند همکاری‌های بین‌المللی

87. (UK v. Iran) ICJ Rep. 89 (1951).

88. Ben-Asher, op.cit., 43.

89. Farhangi, op.cit., 1539-1547.

90. Exemption Clause.

۹۱. زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۴۳ - به نقل از:

P. Szasz, *The Law and Procedure of the International Atomic Energy Agency* (Vienna: IAEA, 1970), 997.

92. Farhangi, op.cit., 1529-1531.

93. Lori J. Shapiro, "Foreign Relations Law: Modern Developments in Diplomatic Immunity," *ANN. SURV. AM. L.* Vol. 1989, Issue 1 (1990): 281-288

بسیاری و نیز پذیرش نادرستی یکی از ارکان آن سازمان است. به علاوه، برای تحقق پرداخت از یک صندوق بین‌المللی، اعمال نادرست ارتکاب‌یافته بایستی توسط یک میانجی بین‌المللی تبیین و تعریف گردد. به همین خاطر، صندوق‌های داخلی و ملی که به همین منظور توسط دولت پذیرنده یا میزبان تأسیس می‌شوند، می‌توانند کمک‌های بهتری کنند.

۳-۳-۴- مذاکره و مشورت

کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های تخصصی ۱۹۴۷ تنها در بخش ۲۴ خود به موضوع مشورت یا مشاوره در خصوص تحقق سوءاستفاده با این عبارت که «چنانچه یکی از دول امضاءکننده کنوانسیون حاضر تشخیص دهد که از مزایا و مصونیت اعطایی به موجب این کنوانسیون سوءاستفاده گردیده است بین این دولت و سازمان تخصصی مربوطه مشاوراتی جهت تشخیص وقوع یا عدم وقوع چنین سوءاستفاده‌ای انجام خواهد شد»، پرداخته است و توسل به اقدامات بعدی نظیر رجوع به دیوان بین‌المللی دادگستری یا پس گرفتن مصونیت را منوط به این ساخته است که از این «مشاورات، نتیجه رضایت‌بخش برای دولت مربوطه و سازمان تخصصی عاید نگردد».

۳-۳-۵- حل و فصل دعاوی

۳-۳-۵-۱- داوری

در اغلب اسناد ناظر بر مصونیت سازمان‌ها با وجود تأکید بر مصونیت قضایی آنها، از لزوم تعبیه راهکارهای حل و فصل دعاوی خصوصی و جبران خسارت سخن به میان آمده است. در این‌گونه موارد داوری معمول‌ترین شیوه بوده است. تا جایی که دادگاه‌های فرانسه به صراحت اعلام داشته‌اند که تسلیم به داوری، خود به خود مبین اعراض از مصونیت است.^{۹۴} در این راستا، دولت پذیرنده یا میزبان با سازمان بین‌المللی مورد نظر، می‌تواند در موافقت‌نامه مقرر یا تحت هر توافق دوجانبه دیگر، داوری اجباری یا اختیاری را به منظور حل و فصل اختلافات ناشی از سوءاستفاده‌های پدیدآمده از اعمال کارکنان آن سازمان، به رسمیت بشناسد. این توافق‌ها به صورت شرط داوری یا موافقت‌نامه داوری بروز می‌یابد.^{۹۵}

۹۴. زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۴۱.

۹۵. در خصوص روابط میان دولت‌ها، فکر داوری اجباری به منظور حل و فصل اختلافات میان دولت پذیرنده و فرستنده مأموریت دیپلماتیک توسط برخی از اعضای کمیسیون حقوق بین‌الملل در تدوین پیش‌نویس کنوانسیون

در گزارشی که توسط دبیرکل سازمان ملل متحد، در پی تصمیم مجمع عمومی^{۹۶} در مورد ماده ۸ بخش ۲۹ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های ملل متحد (در مورد حل اختلاف) ارائه شد،^{۹۷} نیز به استفاده از شرط داوری در قراردادهای میان سازمان و دولت ذی‌مدخل اشاره می‌شود.^{۹۸} البته ایرادی که درج شرط داوری در قراردادها که معمولاً با عبارت «اختلافات در نتیجه یا مرتبط با قرارداد حاضر» بیان می‌شود، این است که داوری را به داوی ناشی از قرارداد محدود کرده و شکایات و دعاوی پدیدآمده از موضوعاتی غیرقراردادی را دربر نمی‌گیرد.^{۹۹}

۳-۳-۵-۲- رسیدگی قضایی دادگاه‌های داخلی

موضوع رسیدگی به دعاوی اشخاص خصوصی و ادعای جبران خسارت در مقابل اعمال سازمان‌های بین‌المللی و نیز کارکنان آنها، دارای جوانب گوناگونی است که به دلایلی در کشورهای مختلف به انحای گوناگون به آن نگرسته می‌شود. در برخی کشورها دادگاه‌های داخلی در مقابل مصونیت سازمان‌های بین‌المللی زانو زده و خود را تا آن حد واجد صلاحیت یا میلی برای شکستن حریم مصونیت سازمان‌ها نمی‌بینند؛ در مقابل، در برخی نظام‌ها نیز دادگاه‌ها چندان باوری به سلطه اصل مصونیت سازمان بر صلاحیت دادگاه نداشته و خود را فارغ از آن می‌بینند. به عنوان مثال، دادگاه‌های داخلی بسیاری از کشورها، مثل ایتالیا، اعتقادی به مصونیت مطلق سازمان از تعقیب ندارند و اکثر اختلافات میان سازمان‌های بین‌المللی و اشخاص خصوصی را مشمول حقوق داخلی می‌دانند. اکثر حقوقدانان نیز با این رویکرد همراه شده و بیان داشته‌اند که «باید پذیرفت که با وجود عقیده مشاور حقوقی ملل متحد مبنی بر مطلق بودن مصونیت اعطاء شده به سازمان‌های بین‌المللی، چنین مصونیتی مطلق نبوده و در حداقل امر، محدود به ضرورت‌های شغلی آنها می‌شود»^{۱۰۰} و در پی این

وین پیشنهاد شد، اما نه کنوانسیون و پروتکل الحاقی آن در مورد حل و فصل اختلافات، متضمن چنین سازوکاری نمی‌باشند

96. General Assembly 48/493 B of 29 July 1994.

97. A/C.5/49/65 of April 1995.

98. A. Reinisch and Georf Kodek, "Immunity of International Organisations and Alternative Remedies against the United Nations" (paper presented at Seminar on State Immunity, Vienna University, Summer 2006), http://ilmc.univie.ac.at/uploads/media/Neumann_-_Immunity_of_IOs_and_alternative_remedies_against_the_United_Nations.pdf.

99. Ibid, 22.

۱۰۰. محسن عبداللهی، «مصونیت قضایی کارشناسان ملل متحد با تأکید و معرفی قضایای مازلیو (۱۹۸۹) و کمار آسامی (۱۹۹۹)»، مجله دانشکده حقوق دانشگاه تهران، ۵۰ (۱۳۷۹)، ۱۳۸.

عقیده آنها را نزد دادگاه‌های داخلی قابل تعقیب می‌دانند.^{۱۰۱} در مقابل، در مورد دعاوی کارکنان سازمان‌ها علیه خود آنها و به خصوص در مواردی که اعطای مصونیت چندان آشکار نمی‌باشد، دادگاه‌های داخلی معمولاً دعاوی کارمندان را علیه سازمان خارج از حوزه صلاحیت خود می‌دانند. نمونه آن را در دعاوی مینداری علیه بانک جهانی^{۱۰۲} می‌توان دید. در این پرونده که یک اختلاف استخدامی در بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه^{۱۰۳} بود، به آن دلیل که مقررات قابل اعمال در اسناد مؤسس این سازمان در خصوص اینکه آیا بانک می‌تواند در مسائل استخدامی خود نیز از مصونیت برخوردار باشد چندان مشخص نیست، در نتیجه دادگاه آمریکا تنها عرض‌حال‌های خارج از مسائل داخلی سازمان بانک جهانی را قبول کرد.^{۱۰۴} البته، به آن دلیل می‌توان مطلق بودن مصونیت سازمان‌های بین‌المللی را در مقابل دادگاه‌های داخلی مورد ایراد قرار داد که فراتر از دادگاه‌های ملی، راه‌حل مناسبی برای رسیدگی به اختلافات مطروحه با سازمان‌های بین‌المللی وجود ندارد و از این رو گفت، بایستی در هنگام اعمال صلاحیت دادگاه‌های داخلی، مرزهای مصونیت را قابل عبور دانست.^{۱۰۵}

نتیجه

ملاحظه شد که برای انجام بهتر امور سازمان‌های بین‌المللی که نه همسان با دولت‌ها از سرزمینی برخوردار بوده یا خاکی منحصربه‌فرد دارند و ناگزیر مهمان سرزمین یک دولت می‌شوند، مصونیت‌ها و مزایایی به آنها اعطاء گردید و بر مبنای همان تئوری «ضرورت کارکردی» توجیه گردید تا این تابعان تازه حقوق بین‌الملل در مقابل دولت‌های کهنه و حاکم و قادر، بی‌دفاع نمانده و توانی یابند تا بهتر به فعالیت بپردازند. هرچند مبنای مصونیت و مزایای اعطایی به سازمان‌ها انجام بهتر فعالیت‌های آنها بود و در واقع هدف از ایجاد این نهاد، تضمین بهتر منافع سازمان بود، اما امکان سوءاستفاده از این مصونیت‌ها و مزایا نیز همواره وجود داشته و تصور آن می‌رود. به رغم اینکه سازمان‌های بین‌المللی با هدف

۱۰۱. اسناد سازمان‌های بین‌المللی نیز مؤید چنین نظری است برای نمونه بخش سوم از ماده ۷ موافقت‌نامه بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (بانک جهانی I.B.R.D) به صراحت مواردی را که در آنها می‌توان علیه بانک اقامه دعوا نمود مشخص کرده است.

102. *Mendaro v. The World Bank*

103. *International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)*.

104. August Reinisch, "The Immunity of International Organizations and the Jurisdiction of Their Administrative Tribunals," *Chinese Journal of International Law* 7(2) (2008): 294-295.

۱۰۵. جهت مطالعه تفصیلی، نک: زمانی، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، پیشین، ۲۴۳-۲۴۵.

همکاری برای نیل به مقاصدی مشترک به وجود می‌آیند و این رسالت طبعاً آنها را هرچه بیشتر به سمت استفاده و نه سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها سوق می‌دهد و همچنین، هرچند سوءاستفاده باعث خواهد شد که وجهه بی‌طرف آنها و مقبولیتی که نزد جامعه بین‌المللی دارند زیر سؤال برود، اما باز هم تصور سوءاستفاده از مصونیت‌ها و مزایا توسط این ارگان‌های بین‌المللی بسیار پررنگ و قوی بروز می‌یابد.

بنابراین، در این زمان است که باید در پی چاره‌ای بود و با اعمال سوئی که از جانب سازمان‌های بین‌المللی یا ارکان و کارکنان آنها ارتکاب یافته و به حاکمیت دولت میزبان یا اشخاص خصوصی زیان وارد آورده، به مبارزه برخاست. در این راه، در ظرف زمان باید سه وضعیت متفاوت را در نظر گرفت و در آغاز امر، درصدد پیشگیری برآمد و سعی در کاهش امکان سوءاستفاده کرد؛ این کار معمولاً با نظارت‌های شدید و یا با وضع مقررات سخت‌گیرانه در خصوص استقرار سازمان یا ورود مأمور آن انجام می‌گیرد. با اینکه می‌توان با اعمال پیشگیرانه از شمار موارد سوءاستفاده کاست اما نمی‌توان به کلی مانع آن شد. در پی وقوع سوءاستفاده باید با آن به مقابله برخاست و این امر به طرق مختلفی همچون صرف‌نظر کردن از مصونیت و فراهم آوردن امکان محاکمه مأمور در دادگاه‌های داخلی و یا تعقیب توسط خود سازمان و در آخرین منزل، اخراج فرد خاطی از خاک دولت میزبان انجام می‌گیرد. هرچند با این روش‌ها می‌توان به مقابله با سوءاستفاده رفت اما این طرق، خساراتی که از عمل سوء به دولت یا اشخاص خصوصی وارد آمده است را نمی‌تواند جبران کند. از این رو باید برای جبران خسارت چاره‌ای اندیشید؛ برای اینکه امکانات جبرانی را برای متضررین از اعمال خلاف سازمان‌ها مهیا ساخت، می‌توان اقدامات یک‌جانبه دولت را در نظر گرفت؛ همچنین سازمان‌ها و دولت‌ها برای اینکه بتوانند خسارات پدیدآمده را جبران کنند، صندوق‌های جبران خسارت و یا بیمه‌های اجباری را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین می‌توان به طرق مسالمت‌آمیز، اختلافات روی داده را حل و فصل نمود که در این‌گونه مواقع داوری مهم‌ترین و ابتدایی‌ترین شیوه است که به ذهن می‌رسد، هرچند این امر مانع به کارگیری روش‌های قضایی - اعم از داخلی و بین‌المللی - هم نخواهد بود.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- زمانی، سید قاسم. «تأملی بر مسؤولیت بین‌المللی سازمان‌های بین‌المللی». *مجله حقوقی* ۲۱ (۱۳۷۶): ۲۱۳-۲۴۵.
- زمانی، سید قاسم. *حقوق سازمان‌های بین‌المللی*. چاپ پنجم. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۸.
- صدر، جواد. *حقوق دیپلماتیک و کنسولی*. چاپ نهم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۸.
- ضیایی بیگدلی، محمدرضا. *حقوق بین‌الملل عمومی*. چاپ بیست و چهارم. تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۵.
- ظاهری، علیرضا. «تحولات قاعده مصونیت دولت: تأثیر قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران و قانون مبارزه با تروریسم ایالات متحده آمریکا». *مجله حقوقی* ۳۰ (۱۳۸۳): ۱۷۷-۱۱۹.
- عبداللهی، محسن. «تبیین و توسعه حقوق کارگزاران سازمان‌های بین‌المللی در رویه دیوان بین‌المللی دادگستری». *مجموعه مقالات نقش دیوان بین‌المللی دادگستری در تداوم و توسعه حقوق بین‌الملل*. تهران: انجمن ایرانی مطالعات ملل متحد، ۱۳۸۸.
- عبداللهی، محسن. «مصونیت قضایی کارشناسان ملل متحد با تأکید و معرفی قضایای مازلیو (۱۹۸۹) و کمار اسامی (۱۹۹۹)». *مجله دانشکده حقوق دانشگاه تهران* ۵۰ (۱۳۷۹): ۱۷۵-۱۳۷.
- فلسفی، هدایت‌الله. *حقوق بین‌الملل معاهدات*. چاپ دوم. تهران: فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۲.
- میرمحمدی، سید مصطفی. «سوءاستفاده از مصونیت‌های دیپلماتیک و ضمانت اجرای آن در حقوق بین‌الملل». *نامه مفید* ۳۳ (۱۳۸۱): ۱۶۵-۱۳۳.

ب) منابع انگلیسی

- Amerasinghe, C. F. *Principles of the Institutional Law of International Organizations*. 2nd Ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Anglo-Iranian Oil Co. (United Kingdom v. Iran)*, ICJ Reports, 1951.
- Applicability of Article VI, Section 22, of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations*, Advisory Opinion, ICJ Reports 1989.
- Aust, Anthony. *Handbook of International Law*. 2nd Ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Ben-Asher, Dror. "Human Rights Meet Diplomatic Immunities: Problems and Possible Solutions." Harvard Law School (November 2000), http://ilmc.univie.ac.at/uploads/media/Benasher_-_Human_Rights_meet_Diplomatic_Immunities.pdf.
- Bongiorno, Joseph A. "Sovereign Immunity and International Organization: The Case of Deluca v. The United Nations." *International Journal of Politics, Culture and Society* 10 (2) (1996): 317-329.
- Brandon, M. "The Legal Status of the Premises of the United Nations." *BYIL* 28 (1951): 90-113.
- Brown, Jonathan. "Diplomatic Immunity: State Practice under the Vienna Convention on Diplomatic Relations." *ICLQ* 37 (1988): 54-86.

D'Aspremont, Jean. "The Multifaceted Concept of the Autonomy of International Organizations and International Legal Discourse." In *International Organizations and the Idea of Autonomy*, edited by R. Collins and N.D. White, 63-86. UK: Routledge, 2011.

De Barbandere, Eric. "Immunity of International Organizations in Post-conflict International Administrations." *International Organizations Law Review* 7(1) (2010): 79-120.

Difference Relating to Immunity from Legal Process of a Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, ICJ reports, 1999.

Farhangi, Leslie Shirin. "Insuring against Abuse of Diplomatic Immunity." *STAN. L. REV.* 38 (1986): 1517-1532.

Felter, Megan. "Meeting Its Immunity obligations: The United Nations and Employee Sexual Harassment Claims." *Boston College International and Comparative Law Review* 34 (3) (2011): 41-52.

Gruber, Georg, and Martin Benisch. European Central Bank. "Privileges and Immunities of the European Central Bank." Accessed July 13, 2018. <http://www.ecb.int>

Gruber, George and Martin Benisch. *Privileges and Immunities of the European Central Bank*. EU: European Central Bank, 2007.

Higgins, Rosalyn. "The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities: Recent United Kingdom Experience." *The American Journal of International Law* 79 (3) (Jul. 1985): 641-651.

http://ssrn.com/abstract_id=886050

Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, ICJ Reports, 1980.

Jhunjhunwala, Chandni. Reader's Digest. "The Untouchables: Is Diplomatic Immunity going too Far?" Accessed July 13, 2018. <http://www.rd.com/advice/diplomatic-immunity-going-too-far/>.

Katieh Pavlich, "The UN Sex for Food Scandal." Accessed July 13, 2018. <https://townhall.com/tipsheet/katiepavlich/2011/09/01/the-un-sex-for-food-scandal-n659927>.

Klabbers, Jan. *An Introduction to International Institutional Law*. 2nd Ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

Kunz, Josef L. "Privileges and Immunities of International Organizations." *The American Journal of International Law* 41(4) (Oct. 1947): 828-862.

Ladley, Andrew. "Peacekeeper Abuse, Immunity and Impunity: The Need for Effective Criminal and Civil Accountability On International Peace Operations." *Politics and Ethics Review* 1(1) (2005): 81-90.

Ling, Yu-Long. "A Comparative Study of the Privileges and Immunities of United Nations Member Representatives and Officials with the Traditional Privileges and Immunities of Diplomatic Agents." *Washington and Lee Law Review* 33 (1976): 91-162.

Malanczuk, Peter. *Akehurst's Modern Introduction to International Law*. 7th Ed. UK: Routledge, 1997.

Mendaro v. The World Bank, 717 F.2d 610, D.C.Cir. 1983.

O'connell, D.P. *International Law*. 2nd Ed. London: Stevens and Sons, 1970.

Oppenheim. *International Law*. Vol. 1. London and New York: Longmans, Green, and Co., 1912.

Reinisch, A. and Georf. Kodek, "Immunity of International Organisations and Alternative Remedies against the United Nations." Paper presented at Seminar on State Immunity, Vienna University, Summer 2006, http://ilmc.univie.ac.at/uploads/media/Neumann_-_Immunity_of_IOs_and_alternative_remedies_against_the_United_Nations.pdf.

Reinisch, August and Ulf Andreas Weber. "The Jurisdictional Immunity of International Organizations, the Individuals Right of Access to the Courts and

Administrative Tribunals as Alternative Means of Dispute Settlement.” *International Organizations Law Review* 1 (2004): 59-110.

Reinisch, August. “The Immunity of International Organizations and the Jurisdiction of Their Administrative Tribunals.” *Chinese Journal of International Law* 7(2) (2008): 285-306.

Reinisch, August. *International Organizations before National Courts*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

Schermers, Henry G. and Niels M. Blokker. *International Institutional Law Unity within Diversity*. 4th Ed. Boston/ Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2003.

Shapiro, Lori J. “Foreign Relations Law: Modern Developments in Diplomatic Immunity.” *ANN. SURV. AM. L.* Vol 1989, Issue 1 (1989): 281-306.

Szasz, P. *the Law and Procedure of the International Atomic Energy Agency*. Vienna: IAEA, 1970.

Tesfagabir, Kibrom. “The State of Functional Immunity of International Organizations and Their Officials and Why It Should Be Streamlined.” *Chinese Journal of International Law* Vol. 10, Issue 1 (March 2011): 97-128.

Abuse of Immunities and Privileges of International Organizations; Looking for a Solution

S. Ali Hosseiniadzad

Ph.D. Student in International Law at Faculty of Law and Political Sciences of
Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Email: saha_110@yahoo.co.uk

&

Masoud Ahsannejad

Ph.D. Student in International Law at University of Qom, Qom, Iran
Email: masoud_ahsannejad@yahoo.com

The privileges and immunities which states possessed in the territories of other states didn't remain only between the first subjects of international law. It particularly in the recent two centuries included the new subjects i.e. International organizations which enjoy privileges and immunities in order to ensure their independence and proper functioning.

International organizations and their officials can always abuse the privileges and immunities which they enjoy. For example they can under the exemption from customs duties import forbidden articles into host states or under the veil of immunity commit unlawful acts in their headquarters.

Regarding the abuses, the first measure refers to supervisory and preventive measures and the secondary to the measures which the organizations and victim states can take in the cases of abuses such as waiving immunities and providing the possibility of prosecution by national courts and there are also some ways of compensating after the abuses take place.

Keywords: International Organizations, International staffs, Immunities and Privileges, Abuse.

Journal of LEGAL RESEARCH

VOL. XVII, No. 2

2018-2

- **Investigation of Legitimacy of Foreign State Intervention in Non-International Armed Conflict: Deliberating about Yemen Crisis**
Dr. Aramesh Shahbazi - Pouya Berelian
- **Analyzing the Legal Dimensions of Transgenic Biotechnology on the base of Food Security**
Dr. Najmeh Razmkhah - Dr. Bahareh Heydari
- **Feature Assignment in Electronic Evidence**
Dr. Iraj Behzadi
- **Information Warfare in Terms of the Principle of Distinction between Combatants and Civilians in the Armed Conflicts**
Keivan Eghbali
- **Abuse of Immunities and Privileges of International Organizations; Looking for a Solution**
S. Ali Hosseiniyazad - Masoud Ahsannejad
- **Explanation of Tools of Establishment of Inventive Step Requirement in Inventions (Prior art, Person Having Ordinary Skill in the Art)**
Hamed Najafi - Mahsa Madani
- **National Interests from the Perspective of International Law and International Relations Theories**
Heidar Piri - Parisa Dehghani
- **The Territorial Jurisdiction of Iranian Courts toward Cyber Crimes**
Najmeh Ghaffari Elahi Kashani
- **The First Judgment of the ICC: The Applicable Law in Armed Conflicts between a State and Non-Governmental Groups**
Samaneh Shabani
- **An Overview on the Concept of Consultation in the Bill of Commercial Procedure**
Dr. Kourosh Kaviani - Parviz Rahmati - Reza Khodkar
- **COUNCIL REGULATION (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 Implementing Enhanced Cooperation in the Area of the Law Applicable to Divorce and Legal Separation**
Translators: Dr. Mehdi Amini - Dr. Hossein Kaviar

S. D. I. L.

The S.D. Institute of Law
Research & Study